

«Els Nostres Clàssics». En els llibres editats per Aguiló, on els textos són transcrits amb el màxim respecte, ens trobem davant procediments d'edició aparentment contradictoris, que responen en realitat a la finalitat de presentar totes les obres sota llur suposada redacció primitiva. Les «Obres originals de Ramon Llull» començaren d'ésser publicades sota el patrocini d'una Comissió Editora Lulliana, l'ànima de la qual era Mateu Obrador, al qual succeí Salvador Galmés. Enguany s'escau el centenari del naixement de M. Obrador, i el Sr. Aramon ho aprofita per a tributar un homenatge a la seva memòria. El programa de la col·lecció lulliana, quant al sistema d'edició, obligava a la regularització ortogràfica del text, puntuació, accentuació parcial i separació dels mots sense fer ús de cap signe. Miquel i Planas es manté fidel al text del manuscrit; regularitza, sense arribar a l'ús modern, l'ús de majúscules i minúscules, de *s* llarga i *s* curta, però no pas l'ús de *u* i *v*, ni el de *i* i *j*; fa precedir les obres que edita de sengles estudis, dreça glossaris, índexs, etc. L'Institut d'Estudis Catalans dona diverses edicions de textos que responen plenament al rigorisme científic de les tendències filològiques actuals. La col·lecció «Els Nostres Clàssics» és l'assaig més reeixit d'edició de textos a casa nostra; dirigida per J. M. de Casacuberta, ha passat per tres etapes: *a*) modernització ortogràfica; *b*) modernització parcial amb tendència a la fidelitat a les habituds gràfiques antigues, i *c*) respecte absolut a la llengua antiga, regularitzant l'ús d'aquells signes que tenen només un valor paleogràfic, separant els mots i accentuant. El Sr. Aramon passa revista a l'aportació estrangera a la filologia catalana, examina els serveis que la bibliofília ha prestat a la publicació de textos i analitza l'obra dels editors de textos jurídics i científics i de documents privats i públics. Per acabar, dona compte de les escasses regles d'edicions que s'han publicat per al català — de M. Obrador, J. Rubió, Escuela de Estudios Medievales de Madrid, J. Giner i March —, i exposa les que ell mateix creu que haurien d'ésser seguides, és a dir: fidelitat gràfica en la transcripció, sense però esdevenir esclau de les habituds paleogràfiques, tot reservant la transcripció diplomàtica per als documents primitius de gran valor lingüístic; regularització de majúscules i minúscules i de *u* i *v* i *i* i *j*; separació de mots fent ús de l'apòstrof, el punt volat i el guionet; manteniment de dobles consonants; accentuació; puntuació; ús de [] i de < >, però posant a l'aparat crític totes les anotacions possibles referents al text. Indica com s'hauria de fer la distribució material del text, segons que es tracti de prosa o de vers, d'obres llargues o curtes; com cal disposar l'aparat de variants, l'ús de les sigles, etc. Quant als documents més moderns, creu que pot simplificar-se l'ús de l'apòstrof i el punt volat utilitzant sempre l'apòstrof.

Intervenien el PRESIDENT i els Srs. M. COLL I ALENTORN (suggereix que l'Institut publiqui unes normes d'edició, a les quals tots els erudits s'adaptarien), F. SOLDEVILA (no està d'acord quant a l'accentuació segons el dialecte en què fou escrit el text, per la dificultat de saber la pronunciació en cada cas) i el COMUNICANT (tot reconeixent les dificultats per a conèixer la qualitat de les vocals segons els dialectes, creu que cal arribar fins allà on sigui possible; altrament, hom arriba a incongruències com les que poden ésser observades en algunes rimes d'Ausiàs March accentuades segons la llengua moderna). — A.-M. BADIA I MARGARIT; Secretari.

21 novembre 1953: Història. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. FERRAN SOLDEVILA informa sobre el Congrés d'Estudis Sards tingut a Càller del 6 al 15 de setembre.

El Sr. JOAN REGLÀ I CAMPISTOL llegeix la seva comunicació sobre *L'expulsió dels moriscs de la Corona d'Aragó i les seves conseqüències*.¹ Fa referència, en primer lloc,

¹ Una versió ampliada d'aquesta comunicació ha estat publicada, en castellà, a "Hispania", XIII (1953), 215-268.

a la documentació del Consell d'Aragó, fins ara no estudiada; que ens permet de donar noves dades sobre aquest problema, tan discutit, de la història de la Península, sobretot després dels treballs dels professors Hamilton, Braudel i Américo Castro. Diu que aquesta expulsió no fou un cas aïllat i recorda altres casos d'eliminació de minories no assimilades, a França (hugonots) i a la Gran Bretanya (catòlics d'Irlanda). L'expulsió dels moriscs al regne de València (1609), feta contra l'opinió dels terratinents, fou quasi total. El Sr. Reglà valora la població morisca en uns cent cinquanta mil habitants dels cinc-cents mil que tenia el Regne: l'ordre que permetia que restés un sis per cent dels moriscs aviat fou anulada. A Aragó la qüestió morisca havia estat molt debatuda durant tot el regnat de Felip II, sobretot després de la revolta favorable a Antonio Pérez, i dels intents posteriors d'aquest per retornar a la Península amb l'ajuda dels moriscs aragonesos i altres minories descontentes. Al moment de l'expulsió (1610) la població d'Aragó era d'uns tres-cents trenta mil habitants, i d'aquests, uns setanta mil eren moriscs, nombre bastant exacte, per tal com es pot calcular a base d'un cens fet a fi de controlar-ne l'expulsió. Hi hagué molts plets a causa de la resistència de les autoritats de Saragossa a fer l'expulsió a contrafur, però per fi l'expulsió fou també quasi total. Al Principat el problema no era greu, puix que, d'una banda, la població morisca només era d'uns deu mil habitants sobre un cens de tres-cents cinquanta mil, i de l'altra, l'expulsió (1610) no fou tan total com als altres regnes de la Confederació catalano-aragonesa: gairebé tots els moriscs del bisbat de Tortosa es quedaren, i molts d'altres retornaren després de l'expulsió. Estudia a continuació el problema després de l'any 1614, quan l'expulsió en massa s'ha acabat, però segueix l'expulsió dels qui han retornat o dels qui fins en aquell moment encara no han partit. El Comunicant opina que foren expulsades unes dues-centes cinquanta mil persones entre tota la Confederació, és a dir, un vint per cent del cens. Les conseqüències econòmiques d'aquest acte foren molt considerables, especialment pel que es refereix a la pèrdua del valor dels censals i les pèrdues a les grans propietats dels latifundistes. La monarquia intentà de resoldre aquests problemes per mitjà d'una desvaloració i d'un repoblament fet amb cristians vells. Això no obstant, es produí la fallida de la banca valenciana i un cert desordre que perjudicà la política de màxim esforç del comte-duc d'Olivares.

Intervenien els Srs. J. NADAL (creu que quedaren bastants moriscs després de l'expulsió: a Simancas n'hi ha la relació), F. DURAN i CAÑAMERAS (caldria escorcollar els fons dels arxius senyorials i dels dels Templers i Hospitalers), J. AINAUD (un text trobat del comte de Guimerà confirma l'expulsió total i el fet que els moriscs eren inassimilables), J. IGLÉSIES, F. SOLDEVILA i el COMUNICANT (l'ordre d'expulsió fou contundent, i només en foren exceptuats els moriscs del bisbat de Tortosa; alguns dels expulsats, però, degueren tornar).— JORDI CARBONELL, Secretari.

5 desembre 1953: Història. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT presenta el Prof. Antoni Era, de la Universitat de Sàsser.

El Sr. ERA exposa la seva comunicació sobre els *Parlaments a Sardenya en temps de Ferran el Catòlic*. Creu que és important l'estudi dels parlaments reunits a Sardenya per al coneixement de les condicions socials de l'època. Ensenms amb els professors Marongiu i Loddo ha emprès la publicació i l'estudi jurídic d'aquests parlaments. Tot el que es proposava en aquestes reunions eren necessitats de les diverses classes socials, expressió i reflex de la vida a l'illa. El nom de parlament ha induït a error: eren corts, bé que a Sardenya no hi ha hagut corts generals. Al regnat del Rei *Catòlic* es reuniren del 1481 al 1485 i del 1497 al 1511. El del 1481 és el primer parlament celebrat a Sardenya que és documentat: dels anteriors, només en tenim notícies. En època més tardana el Virrei tenia dret a reunir el parlament i podia també prorrogar-lo. Els impostos que aprovaven els parlaments, més que no pas nous impostos, eren